

Ayubu na Binti Zake

Hans-Jörg Ronsdorf · Aprili 2021 · imerekebishwa Oktoba 2026

Kupitia mfululizo wa mihadhara kuhusu kitabu cha Ayubu, nilivutiwa na binti za Ayubu. Wao ni jambo dogo tu katika kitabu cha kale chenye kuvutia sana. Ni mojawapo ya kazi za fasihi zenye kugusa zaidi katika historia. Si rahisi kukisoma, na ni kirefu kwa kitabu cha Biblia. Anayefaulu kukisoma chote kwa mara moja, anapata tsunami kwa akili, moyo na roho. Kwa kuwa kinahusu swali hili: kwa nini Ayubu, mtu mwenye haki na asiye na lawama, pamoja na familia yake, anapaswa kupitia mateso na majaliwa yasiyo ya haki kama hayo? Hilo ndilo swali kubwa, hata leo, na kitabu cha Ayubu ni mchango wenye kusaidia kwa swali hili katika mfumo wa fasihi ya hekima. Hata Ayubu hatoi jibu la mwisho. Jibu si, kama Ayubu na rafiki zake wanavyojaribu kuhoji, theolojia ya malipizo inayosema tu: mwenye haki hubarikiwa, asiye na haki huadhibiwa. Kanuni hii si jibu kwa mateso yaliyomo ulimwenguni.

Lakini hiyo si mada yangu kabisa. Kama nilivyosema, ni kuhusu jambo dogo, “zao la pembeni”, linalohusiana na mada ya nafasi ya mwanamke katika Biblia. Hadi sasa, katika kitabu changu na katika kazi zilizofuata, sijawatazama wanawake katika Agano la Kale. Katika Agano la Kale kuna wanawake waliokuwa manabii, malkia, waamuzi na viongozi (kwa mfano Miriamu, Debora na Hulda kama manabii, Debora kama mwamuzi, Esta kama malkia). Si kama hali ya kawaida, bali kama mambo ya pekee. Lakini yeyote anayehitimisha kutokana na hilo kwamba huu ni mfumo wa majukumu uliokusudiwa na Mungu,angepaswa kuleta kutoka katika Agano la Kale msingi unaoonyesha kwamba wanaume waongoze na wanawake wafuate. Masimulizi ya uumbaji yenyewe hayawezi kutumika kwa ajili hiyo. Badala yake, kukosekana kwa usawa kwa ngazi za mamlaka kati ya mwanamume na mwanamke ni matokeo ya anguko, na kumekuwa sehemu inayojiunda jamii za nyakati zote, kwa namna mbalimbali. *Ngazi za mamlaka hazitokei kabla ya anguko, bali baada ya anguko tu.**

Ayubu na Familia Yake Kubwa Waliishi Lini?

Mapokeo ya Kiyahudi yanamweka Ayubu katika wakati wa Ibrahimu (na wa Melkizedeki). Bila shaka kuna nadharia nyingine zaidi kuhusu ni lini habari hii ilitokea, lakini ina maana kuufikiria wakati huo, na kulinganisha maisha, changamoto na majaribu ya Ibrahimu na Ayubu.

Kwa hiyo watu hawa wawili wanaishi kabla ya kutolewa kwa sheria, kabla ya huduma ya dhabihu iliyopangwa kwa sheria. Mmoja anakuwa baba wa taifa, na zaidi ya hayo baba wa kidunia wa waumini wote. Ayubu, wa nchi ya Usi, si Mwebrania, si Mwisraeli. Hata hivyo alimjua Mungu aliye hai. Jinsi alivyomjua, au kwa ufunuo gani, hatujui. Katika sura za mwisho za kitabu, Mungu alizungumza na Ayubu moja kwa moja. Na Ayubu hata alisema: “Bali sasa jicho langu linakuona” (Ayubu 42:5). Hiyo ilikuwa uponyaji wake wa ndani. Inadhaniwa kwamba Ayubu aliishi katika eneo la Yordani ya leo, katika eneo lililochanganya makazi ya kudumu na jangwa.

Habari ya Ayubu inajulikana. Shetani ana mtazamo wake kuhusu jinsi imani kwa Mungu inavyofanya kazi: ni biashara, au hata mchezo mchafu. Bila thawabu hakuna uaminifu kwa Mungu. Ni Ayubu, mmoja wa watu tajiri zaidi wa Mashariki ya Kati, anayekuwa mfano wa kuthibitisha kwamba Shetani amekosea. Labda si kwa wote wanaomwamini Mungu, lakini kwa Ayubu. Gharama ya uthibitisho huu ni kubwa. Lakini mwisho wa habari yake unaponya majeraha ya Ayubu. Mwisho ambao katika maisha halisi haupatikani mara nyingi. Wengi wanaoteseka hawapati katika maisha haya na mateso yao ukombozi kama ule wa Ayubu.

Katika sura ya mwisho Ayubu anarudishiwa kila kitu mara mbili. Kile ambacho Shetani alimnyang'anya, anakipata tena mara mbili. Alipoteza watoto 10, anapata watoto 10 baada ya mateso yake kwisha:

Ayubu 42:13 Tena akapata wana saba na binti watatu.

14 Wa kwanza akamwita Yemima, Njiwa Hua, wa pili Kesia, Ua la Mdalasini, na wa tatu Kerenhapuki, Kichupa cha Wanja.

15 Katika nchi yote hawakuonekana wanawake wazuri kuliko binti za Ayubu. Baba yao akawapa urithi pamoja na ndugu zao.

Kuwapa umaarufu huu maalum binti hawa watatu – jambo ambalo katika Agano la Kale ni karibu la pekee kabisa – kunaonyesha kugeuzwa kwa majaliwa ya Ayubu. Kama vile kuwapa binti umaarufu huu kulivyo kwa pekee na kusiko kwa kawaida, ndivyo kugeuka kwa majaliwa ya Ayubu kulivyo kwa pekee.

Ni Nini cha Ajabu Hapa?

Basi, katika wakati huu wa mfumo dume, wakati ambapo wanawake walikuwa mali na milki kama bidhaa au vitu, mambo mawili yanajitokeza:

- 1. Binti watatu peke yao ndio wanaotajwa kwa majina, si wana wa kiume.***
- 2. Binti wanarithi sawasawa na ndugu zao wa kiume.***

Ni Ayubu mwenyewe anayewapa majina na kuwagawia urithi, bila kuwapendelea ndugu zao wa kiume. Hapa tunaona jinsi Ayubu, baba yao, alivyowathamini sana binti zake, tena kinyume na mwelekeo wa wakati na utamaduni wake. Ni dhana tu – si uthibitisho, bali ni dalili: je, mateso ya Ayubu yalibadilisha mtazamo wake kuhusu wanawake?

Kama Ibrahimu, na kama sisi, alikuwa mtoto wa wakati wake. Yeye na sisi tumeundwa na jamii tunamoishi. Picha ya mwanamke wakati ule (kama ilivyo pia leo) ililingana na neno la adhabu kwa Hawa katika Mwanzo 3:16: “Hamu yako itakuwa kwake (kwa mumeo), naye atakutawala”. Nimesema daima kwamba uhusiano huu wa mume kwa mke na wa mke kwa mume haukuwa hasi kwa kila namna inayowezekana, tukiupima kwa jinsi Mungu alivyokuwa ameukusudia. Kulikuwa na mambo mazuri ya pekee, ambayo hata hivyo yalithibitisha kanuni. Mfumo dume si picha ya ubaba wa Mungu juu ya familia yake, bali ni muundo wa kidunia wa kijamii wa familia na ukoo, wenye sura mbalimbali katika mabara yote, hadi ndani ya ulimwengu wa kiinjili wa kihafidhina.

Kwa vyovyote vile, Ayubu haoni jambo la pekee katika wana wake wa kiume, bali katika binti zake.

Mafundisho muhimu zaidi ya maisha hatujifunzi kupitia mambo mazuri na ya kupendeza, bali kupitia mateso. Yanatubadilisha. Lakini hakuna uhakika kwamba daima yanatuvuta kwa Mungu. Kupitia mema na mabaya kunaweza kutuvuta kwa Mungu, lakini pia kunaweza kututenga naye, ikiwa jibu letu ni hasira na kukata tamaa. Kwa namna fulani Ayubu anatoka katika mateso yake akiwa amesafishwa. Yuko sawa na Mungu, na vilevile na wanadamu wenzake, kuanzia na mke wake.

Mtazamo wa leo wa Wakristo wengi wahafidhina kuhusu swali la jinsia ni unyenyekevu wa mwanamke katika ngazi za mamlaka, pamoja na katazo la kunena, kufundisha na kuongoza katika ibada. Na nyumbani huhesabiwa kuwa uwanja wake wa kazi wa kibiblia. Mtazamo huu umeota mizizi kwa uthabiti mno kwa wachungaji na wazee au viongozi wa makanisa wa leo, kiasi kwamba jambo la pekee linapaswa kutokea ili mtazamo huu wa kidunia uachwe na mtazamo wa Muumba na Mkombozi upokelewe. Hapana, simaanishi kwamba kila mtu anahitaji habari yake binafsi kama ya Ayubu kwa ajili ya hilo, bali tu kwamba ili kubadili mawazo haitoshi kubadilisha fomula tu. Inakwenda ndani zaidi sana, na inahitaji ujasiri kubadili mawazo, kusimama imara kwa ajili ya hilo na kutenda ipasavyo.

Aidha, si suala kwamba wanaume hawaruhusiwi kuwaona wanawake kuwa wazuri. Binti hao watatu walikuwa warembo wa kuvutia kweli, karibu kama malaika watatu kwa Ayubu. Uzuri huu wanaume wanataka kuumiliki.

Wanautamani uzuri huu, nao wanaruhusiwa kufanya hivyo. Lakini si kama mali wanayoweza kuitumia wapendavyo, bali ili kuulinda, kuufurahia na kuwa waaminifu kwake. Kama Ayubu mwenyewe alivyoishi (Ayubu 31:1).

Majina

Majina ya binti hao watatu si ya kawaida masikioni mwetu, lakini, kama mara nyingi katika Agano la Kale, yana maana kubwa. Benedikt Peters anayaeleza hivi katika ufafanuzi wake wa kitabu cha Ayubu:

“Mstari 14. *‘Akamwita wa kwanza ...’*: Tunajua majina ya binti za Ayubu tu. Wa kwanza aliitwa *Yemima*, jāmîmâh, kutoka jôm, ‘siku’, kwa hiyo kama *‘mwenye mwanga wa mchana’*. Hilo linalingana kwa kiasi na jina la kike la Kiyunani Helene, ‘yule anayeng’aa kwa mwanga’. Baada ya usiku wa mateso, sasa siku angavu ya ustawi imemchomozea Ayubu. Kwa mujibu wa shina la neno la Kiarabu, jina hili linaweza pia kumaanisha ‘njiwa’.

Wa pili aliitwa *Kesia*, qəṣî‘âh, yaani kiungo chenye harufu nzuri, mdalasini (kasia) (Kutoka 30:24; Zaburi 45:8). Keren-hapuki, qæræn happûk, ni pembe ambamo wanawake walihifadhi stibiamu (stibium), wanja mweusi wa kupaka macho.”¹

“Majina matatu yanayoonyesha ustawi wake uliorudishwa (Mwanzo 4:25; 5:29).

Yemima – “Mwanga wa mchana”, baada ya “usiku” wake wa taabu; lakini MAURER: “njiwa”.

Kesia – “Kasia”, mmea wenye harufu nzuri (Zaburi 45:8), badala ya pumzi yake yenye kuchukiza (19:17) na majipu yake.

Keren-hapuki – “Pembe ya stibiamu”, rangi ambayo wanawake walipaka kope zao; kinyume na “pembe yake iliyochafuliwa mavumbini” (au: kiburi changu na heshima yangu viko matopeni, Neues Leben – tafsiri ya Biblia ya Kijerumani) (Ayubu 16:15).

Majina haya pia yanaonyesha uzuri wa binti zake.”²

Urithi

“Mstari 15. ‘urithi pamoja na ... ndugu zao’ – fadhila isiyo ya kawaida Mashariki kwa binti, ambao kwa mujibu wa sheria ya Kiyahudi walirithi tu ikiwa hapakuwa na wana wa kiume (Hesabu 27:8); ni ushahidi wa ustawi na umoja.”³

“Na baba yao akawapa urithi wao kati ya ndugu zao. Tendo hili la Ayubu, linalopingana kabisa na maagizo ya sheria ya Musa (Hesabu 27:8), lakini linalofanana zaidi na desturi fulani za familia za Waarabu kuliko na desturi za Kiebrania hasa, lilikusudiwa kuwawezesha binti kuendelea kuishi kati ya ndugu zao hata baada ya kuolewa; **kwa hiyo linatajwa kama ishara ya umoja wa kindugu kati ya kaka na dada uliotawala kati ya watoto hawa wa baadaye wa Ayubu, kama ilivyokuwa kati ya wale wa kwanza (taz. sura 1:4).**”⁴

Katika ufafanuzi wake wa kitabu cha Ayubu, Benedikt Peters anaandika kwa usahihi: “Mungu anapotuita kwa majina au kutupa jina, anaonyesha jinsi tulivyo na thamani kwake. Kurejeshwa kwa Ayubu hakika ni malipo ya awali ya kurejeshwa kwa vitu vyote mwishoni mwa nyakati. Ndipo pia wanawake hatimaye watainuliwa katika nafasi yao, na hatimaye watapewa heshima waliyonyimwa katika maelfu ya miaka ya historia ya wanadamu, lakini ambayo wanaume wana deni la kuwapa: **‘Kadhalika ninyi waume, kaeni nao kwa akili, kama na chombo kisicho na nguvu, yaani mwanamke, na kuwapa heshima, kwa kuwa wao pia ni warithi pamoja nanyi wa neema ya uzima, ili maombi yenu yasizuliwe’** (1 Petro 3:7). Waume wanapaswa kuwapa wake zao heshima wanayostahili kama warithi, kwa maana **‘baba yao’** amewapa **‘urithi kati ya ndugu zao’** (taz. Hesabu 27:7).”⁵

Petro, katika wakati wake uliotawaliwa na wanaume, anaona ni lazima kuwakumbusha hata waume waumini kwamba sasa wanawake wanarithi sawasawa. Katika sheria ya Musa ilikuwa hivyo tu pale ambapo hapakuwa na ndugu wa kiume.

Lakini katika Kristo hakuna mwanamume wala mwanamke (Wagalatia 3:28). Kwa hiyo ingekuwa baraka kama Benedikt Peters pia asingewainua wanawake kwa sehemu tu katika nafasi ambayo kwa maoni yake wanastahili, bali angeenda njia yote. Kuwatwika unyenyekevu wa upande mmoja, kuwakatiza kunena (kuomba, kuhubiri, kufundisha) na kuongoza – hizo ndizo hasa ishara za ulimwengu ulioanguka, wala si za uumbaji mpya, ambao si jambo la wakati ujao tu, bali tayari umeanza pamoja na kanisa kama mtu mpya (Waefeso 2:15).

Ndivyo ilivyo kuhusu binti za Ayubu, wanaojitokeza kama mnara wa taa katikati ya umati, na ambao tayari katika nyakati za kale walikuwa ishara ya jinsi wanawake walivyopaswa kuwa wa thamani na sawa na ndugu zao wa kiume. Ikiwa ilikuwa hivyo zamani, basi leo zaidi sana.

Tanbihi

1. Benedikt Peters, Kommentar zum Buch Hiob (kwa Kijerumani), Bielefeld: CLV 2020, uk. 412.
2. Jamieson, R. / Fausset, A. R. / Brown, D., Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible, I, Logos Research Systems, Inc., Oak Harbor, WA 1997, 344.
3. Jamieson, R. / Fausset, A. R. / Brown, D., Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible, I, Logos Research Systems, Inc., Oak Harbor, WA 1997, 344.
4. Lange, J. P. / Schaff, P. / Lewis, T. / Zöckler, O. / Evans, L. J., A Commentary on the Holy Scriptures: Job, Logos Bible Software, Bellingham, WA 2008, 631.

5. Peters, Kommentar zum Buch Hiob, uk. 412.